

WSPÓŁCZESNA AUTORSKA DEFINICJA KULTURY FIZYCZNEJ NA PODSTAWIE POLSKICH I UKRAIŃSKICH BADAŃ (2023)

SKALSKI Dariusz W.

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego, m. Gdańsk, Polska
Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej im. Iwana Boberskiego, m. Lwów, Ukraina

<https://orcid.org/0000-0003-3280-3724>

e-mail: dskalski60@gmail.com

TSYHANOVSKA Nataliia

Charkowska Państwowa Akademia Kultury, m. Charków, Ukraina

<https://orcid.org/0000-0001-8168-4245>

e-mail: ncyganovskaa@gmail.com

Podczas, już wieloletniej międzynarodowej współpracy naukowej polsko-ukraińskiej (wspólne międzynarodowe konferencje i seminaria naukowe, wspólne opracowania naukowe, cykl wykładów w charakterze profesorów wizytujących, pełnienie funkcji naukowych kierowników dysertacji w celu zdobycia naukowych stopni) – zrodziła się wielokrotnie dyskusja na temat definicji terminu kultura fizyczna. W 2023 roku ukazała się autorska recenzowana monografia naukowa: Psychologiczne rozumienie ryzyka w sportach ekstremalnych. Wybrane zagadnienia. Monografia {Психологічне розуміння ризику в екстремальних видах спорту. Вибрані питання. Монографія}, autorstwa: Czarnecki D. (Чарнецькі Д.), Tsyhanovska N. (Цыгановська Н.), Skalski D. W. (Скальські Д. В.), w której po raz pierwszy została opublikowana współczesna autorska definicja kultury fizycznej na podstawie polskich i ukraińskich badań. Prezentowane poniżej badania są owocem wieloletniej współpracy naukowej pomiędzy Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku a Charkowską Państwową Akademią Kultury – Katedrą Kultury Fizycznej i Zdrowia oraz Pomorską Szkołą Wyższą w Starogardzie Gdańskim. Autorzy niniejszego opracowania zdają sobie sprawę, że termin kultura fizyczna jest węższym terminem jakim jest termin kultura. Właśnie to porównanie obu terminów zrodziło myśl w współautorach i przeprowadzenie szczegółowych badań w zakresie współczesnej definicji kultury fizycznej z uwzględnieniem rozwijającej się równolegle edukacji zdrowotnej.

Słowa kluczowe: kultury fizycznej, kultura, definicji

<http://doi.org/10.31891/pcs.2023.4.10>

1. Cel badań

Porównanie definicji *kultura fizyczna* i jej wybranych składowych w ujęciu prawnym i naukowym w systemie polskiego i ukraińskiego systemu kształcenia wraz z dodatkową składową, jakim jest edukacja zdrowotna.

2. Metody badań

Zastosowano przegląd współczesnego piśmiennictwa w zakresie różnych autorskich definicji kultury fizycznej i metodę analizy wybranych uregulowań prawnych obowiązujących w Polsce i Ukrainie w zakresie kultury fizycznej i edukacji zdrowotnej.

3. Wyniki badań

Pojęcie *kultura* kojarzy się nam m.in z kinem, teatrem, baletem, muzeum, malarstwem a także z pewną grupą zachowań codziennych - z uprzejmością i serdecznością. W socjologii kultury termin ten ma bardzo szerokie znaczenie. Uczestnictwo w kulturze to nie tylko udział w spektaklach, koncertach, ale to także wszystkie czynności wykonywane przez człowieka, także

związane z pracą. Nawet zwykła obserwacja odpowiada nam, że kierujemy się w swoim zachowaniu pewnymi niewidzialnymi wskazaniem, sprawiającymi wrażenie, jakby wypływały z otoczenia, w którym na co dzień żyjemy. Żyjemy mniej lub bardziej pośród innych i pośród wytworów kultury, które też pośredniczą w relacjach z innymi ludźmi. Odbywa się to w różnych formach, sytuacjach, na różnych poziomach i różnymi skutkami. Kultura jest sferą otaczającą człowieka ze wszystkich stron i człowiek jest swoiście "zanurzony" w kulturze i niemal każde jego zachowanie jest wyznaczone przez obecne w danej zbiorowości wzory i wytwory kulturowe. Więc *kultura* wg. Jana Szczepańskiego – to ogół wytworów działalności człowieka, materialnych i niematerialnych, wartości i uznawanych sposobów postępowania, przyjętych w danych zbiorowościach, przekazywanych innym zbiorowościom i następnym pokoleniom (łac. *cultura* – uprawa) [1, 2]. Mając na uwadze, że w ogólnej definicji kultury – „uznawany sposób postępowania”, w celu odniesienia się przez

autorów do terminu *kultura fizycznej*, która jest węższą definicją od terminu *kultura*, więc przyjąć można, że to jest uznany sposób postępowania między innymi w zakresie wychowania fizycznego i sportu.

Wybrane składowe terminu: *Kultura fizyczna według unormowań prawnych:*

Tabela 1.

Ustawowe definicje terminu: *kultura fizyczna* i główne kierunki wdrażania [3, 4, 5]

Wybrane składowe terminu: <i>Kultura fizyczna</i>	Kultura fizyczna w Polsce według unormowań prawnych	Kultura fizyczna w Ukrainie według unormowań prawnych
Ustawowe definicje terminu: <i>kultura fizyczna</i>	Kultura fizyczna jest częścią kultury narodowej, chronionej przez prawo. Obywatele, bez względu na wiek, płeć, wyznanie, rasę oraz stopień i rodzaj niepełnosprawności – korzystają z równego prawa do różnych form kultury fizycznej.	Kultura fizyczna jest integralną częścią ogólnej kultury społeczeństwa, mającą na celu wzmocnienie zdrowia, rozwój zdolności fizycznych, moralnych i intelektualnych człowieka w celu harmonijnego kształtowania jego osobowości. Kultura fizyczna jest ważnym środkiem zwiększania aktywności społecznej i zawodowej ludzi, zaspokajania ich potrzeb moralnych, estetycznych i twórczych, żywotnej potrzeby wzajemnego komunikowania się, rozwoju przyjaznych stosunków między narodami i umacniania pokoju.
Główny kierunek wdrażania kultury fizycznej	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie aktywności fizycznej wśród Polaków, • podnoszenie kompetencji osób prowadzących zajęcia z wychowania fizycznego, trenerów, instruktorów i animatorów sportu, • rozbudowa bazy sportowej w oparciu o resortowe programy (dofinansowania). 	<ul style="list-style-type: none"> • wychowanie fizyczne, • amatorskie sporty masowe, • współzawodnictwo • i rywalizacja sportowa, • stymulowany rozwój kultury fizycznej poprzez rozbudowę bazy materialnej i technicznej.

Tabela 2.

Formy uczestnictwa w kulturze fizycznej, główne cele i zadania

Wybrane składowe terminu: <i>Kultura fizyczna</i>	Kultura fizyczna w Polsce według unormowań prawnych	Kultura fizyczna w Ukrainie według unormowań prawnych
Formy uczestnictwa / sfery:		
<i>Wychowanie fizyczne</i>	•	•
<i>Sport</i>	•	•
<i>Rekreacja ruchowa</i>	•	-
<i>Rehabilitacja ruchowa / rehabilitacja zawodowa</i>	•	•
<i>Turystyka sportowa</i>	-	•
<i>Edukacja zdrowotna / działalność prozdrowotna</i>	• w podstawie programowej - w systemie edukacji jest powiązanie edukacji zdrowotnej z wychowaniem fizycznym na wszystkich etapach kształcenia.	• oddzielny państwowy program rozwoju kultury fizycznej i sportu w tym zakresie w Ukrainie. • medycyna sportowa.
Główne cele	<ul style="list-style-type: none"> • dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli, • realizacja w szczególności poprzez: wychowanie fizyczne, sport, rekreację ruchową, rehabilitację ruchową. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie zdrowia, • rozwój zdolności fizycznych, moralnych i intelektualnych człowieka w celu harmonijnego kształtowania jego osobowości.
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie prawidłowej budowy ciała, • rozwijanie sprawności ruchowej, • podnoszenie odporności i zdrowia organizmu, • wyrabianie czynnej rekreacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie poziomu zdrowia, rozwoju fizycznego i duchowego ludności, • wspieranie postępu gospodarczego i społecznego społeczeństwa, • ustanowienie międzynarodowego autorytetu Ukrainy w społeczności światowej.

Tabela 3.

Kierunki kształcenia, studia i specjalizacje w obszarze kultury fizycznej

Wybrane składowe terminu: <i>Kultura fizyczna</i>	Kultura fizyczna w Polsce według unormowań prawnych [3, 4]	Kultura fizyczna w Ukrainie według unormowań prawnych [5]
Kierunki kształcenia w obszarze nauk o kulturze fizycznej w Polsce / Kierunki kształcenia w obszarze specjalności fizyczna kultura i sport (017) w Ukrainie [wybrane przykłady z polskich i ukraińskich uczelni]	<ul style="list-style-type: none"> Fizjoterapia, Terapia zajęciowa, Wychowanie fizyczne, Sport, Turystyka i rekreacja, Turystyka i hotelarstwo, Diagnostyka sportowa, Kosmetologia, Dietetyka w sporcie i rekreacji, Trener personalny i fitness, Zarządzanie w sporcie, Sprawność fizyczna w siłach specjalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Zarządzanie w zajęciach sportowych, Fitness i rekreacja, Wychowanie fizyczne w sferze edukacyjnej i przemysłowej, eSport (eSport), Kultura fizyczna i rehabilitacja sportowa, Działalność trenerska w wybranym sporcie, i inne.
Specjalizacje i studia podyplomowe w obszarze nauk o kulturze fizycznej w Polsce / Kierunki kształcenia w obszarze specjalności fizyczna kultura i sport (017) w Ukrainie [wybrane przykłady z polskich i ukraińskich uczelni]	<ul style="list-style-type: none"> Pływanie (instruktor sportu w dyscyplinie pływania), Pływanie (trener pływania II klasy), Trener personalny, Dietetyka w sporcie i rekreacji, Wychowanie fizyczne dla nauczycieli, Trener przygotowania motorycznego, Trener mentalny w sporcie, Komunikacja i dziennikarstwo sportowe, Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym, Przygotowanie pedagogiczne, Zarządzanie kryzysowe, Bezpieczeństwo wodne, Nauczanie edukacji dla bezpieczeństwa i cyberbezpieczeństwa ze strzelectwem, Start for PH.D. in sport & Fitness sciences 	<ul style="list-style-type: none"> Sport, System szkolenia sportowców w sportach wodnych, System szkolenia sportowców w lekkoatletyce, System szkolenia sportowców w sztukach walki, Trening sportowy i trening w sportach olimpijskich, Zarządzanie i marketing w sporcie, Zarządzanie i logistyka w sporcie, Sport olimpijski i edukacja, Wychowanie fizyczne fitness i rekreacja Kultura fizyczna i rehabilitacja sportowa, Cybersport (eSport), (eSport), i inne.

Wybrane składowe terminu: Kultura fizyczna w działalności naukowej

Tabela 4.

Działalność naukowa w kulturze fizycznej [7]

Wybrane składowe terminu: <i>Kultura fizyczna</i>	Kultura fizyczna w Polsce według unormowań prawnych	Kultura fizyczna w Ukrainie według unormowań prawnych
Działalność naukowa w kulturze fizycznej:		
<i>Dziedzina nauk w nauce polskiej / specjalizacja w nauce ukraińskiej</i>	<ul style="list-style-type: none"> nauk medycznych i nauk o zdrowiu 	<ul style="list-style-type: none"> oświata / pedagogika (kod: 01)
<i>Dyscyplina nauk w nauce polskiej / specjalność w nauce ukraińskiej</i>	<ul style="list-style-type: none"> nauk o kulturze fizycznej 	<ul style="list-style-type: none"> fizyczna kultura i sport (kod: 017)
<i>Pierwszy stopień naukowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> doktor nauk o kulturze fizycznej 	<ul style="list-style-type: none"> kandydat nauk z wychowania fizycznego i sportu obecnie: doktor filozofii z wychowania fizycznego i sportu
<i>Drugi stopień naukowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> doktor habilitowany nauk o kulturze fizycznej 	<ul style="list-style-type: none"> doktor nauk z wychowania fizycznego i sportu
<i>Profesorski tytuł</i>	<ul style="list-style-type: none"> profesor uczelni (dawniej: nadzwyczajny), profesor (zwyczajny, tytularny). 	<ul style="list-style-type: none"> docent – profesor nadzwyczajny, profesor (wiecznego uznania, tytularny).

Tabela 5.

Definicje terminu kultura fizyczna - wybrane z naukowej literatury polskiej i ukraińskiej

Wybrane definicje z polskiej naukowej literatury terminu: <i>Kultura fizyczna</i>	Wybrane definicje z ukraińskiej naukowej literatury terminu: <i>Kultura fizyczna</i>
Wiesław Osiński [8]: <i>Kultura fizyczna jest to ogół wytworów o charakterze materialnym i niematerialnym w dziedzinie dbałości o ciało i fizyczne funkcjonowanie człowieka, uznawanych w niej wartości i wzorów postępowania, które zostały zobiiektywizowane, przyjęte i mają być przekazywane danej społeczności.</i>	Тетяна Юріївна Круцевич [9]: <i>Kultura fizyczna jest częścią kultury ogólnej, zbiorem szczególnych wartości duchowych i materialnych, sposobami ich wytwarzania i wykorzystywania w celu doskonalenia ludzi i rozwijania ich zdolności fizycznych.</i>
Zbigniew Krawczyk [8]: <i>Kultura fizyczna to względnie intensywny i utrwalony system zachowań w dziedzinie dbałości o rozwój fizyczny, sprawność ruchową, zdrowie i urodę, fizyczną doskonałość i ekspresję człowieka polegający wg danych przyjętych w danej zbiorowości wzorów a także rezultaty nowych zachowań.</i>	Богдан Михайлович Шиян [10]: <i>Kultura fizyczna to zestaw osiągnięć społeczeństwa w tworzeniu i racjonalnym stosowaniu specjalnych środków, metod i warunków dla celowego fizycznego doskonalenia osoby.</i>
Władysław Tatarkiewicz [8]: <i>Kultura fizyczna jest to dbałość psychiki o ciało.</i>	Богдан Михайлович Шиян [11]: <i>Kultura fizyczna osobowości to zestaw ludzkich właściwości, które nabywane są w procesie wychowania fizycznego i wyrażają się w jego energicznej aktywności mającej na celu kompleksową poprawę jego natury fizycznej i utrzymanie zdrowego stylu życia.</i>
Maciej Demel [8]: <i>Elementowi procesu wychowania, zwanemu wychowaniem fizycznym odpowiada rzeczywistości społecznej zwany kultura fizyczną (...), która obejmuje te wszystkie wartości, które wiążą się z fizyczną postacią i fizycznym funkcjonowaniem człowieka, zarówno w jego własnym subiektywnym odczuciu, jak też w obrazie społecznie zobiiektywizowanym. Wartości te odnoszą się do zdrowia, budowy i postawy ciała, odporności, wydolności, sprawności i urody.</i>	Тетяна Юріївна Круцевич [9]: <i>Kultura fizyczna osoby (jednostki) to proces opanowywania wiedzy, umiejętności i zdolności edukacyjnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, rekreacyjnych do dalszego wykorzystania w procesie samodoskonalenia, a w rezultacie - poziomu zdrowia fizycznego, który dana osoba była w stanie utrzymać lub poprawić dzięki swojemu pragnieniu, wiedzy, zdrowemu stylowi życia i aktywności fizycznej.</i>
Andrzeja Wohl [8]: <i>Przez kulturę fizyczna rozumie całokształt dorobku społecznego w dziedzinie pielęgnacji ciała, to jest całokształt systematycznie stosowanych środków natury sprawnościowej, wychowawczej, higienicznej i rozrywkowej, wpływających na rozwój fizyczny ludzi, rozwój ich aparatu ruchowego oraz przystosowanie tegoż aparatu do wszechstronnych potrzeb osobowości ludzkiej w danych warunkach rozwoju życia społecznego.</i>	Закон України „Про ФКіС” (Prawo Ukrainy "O FCS") [12]: <i>Kultura fizyczna jest integralną częścią ogólnej kultury społeczeństwa, która ma na celu poprawę zdrowia, rozwój fizycznych, moralnych, wolicjonalnych i intelektualnych zdolności osoby w celu harmonijnego kształtowania jego osobowości.</i>
Jan Szczepański [2]: <i>Kultura fizyczna to część kultury, która otacza nasza rzeczywistość zwykła się dzielić na świat natury i świat kultury. Pierwszy jest bezpośrednim wytworem sił przyrody, drugi świadomej działalności człowieka. To ogół wytworów działalności człowieka, materialnych i niematerialnych, wartości i uznawanych sposobów postępowania, przyjętych w danych zbiorowościach, przekazywanych innym zbiorowościom i następnym pokoleniom</i>	Медична енциклопедія (Encyklopedia medyczna) [13]: <i>Kultura fizyczna (wychowanie fizyczne) to system promowania zdrowia i wychowania fizycznego ludzi poprzez ćwiczenia fizyczne w połączeniu z naturalnymi czynnikami natury i środkami higieny publicznej i osobistej.</i>
Encyklopedia PWN [14]: <i>Kultura fizyczna to część kultury narodowej, obejmująca wiedzę, wartości, zwyczaje i działania podejmowane w celu zapewnienia właściwego rozwoju psychofizycznego, wychowania, doskonalenia uzdolnień i sprawności fizycznej człowieka oraz w celu zachowania oraz przywracania jego zdrowia.</i>	Фармацевтична енциклопедія (Encyklopedia farmaceutyczna) [15]: <i>Kultura fizyczna to zespół wartości materialnych i duchowych stworzonych przez człowieka w procesie praktyki społeczno-historycznej, charakteryzujących osiągnięty poziom rozwoju społeczeństwa na każdym określonym etapie.</i>

4. Podsumowanie

Autorzy opracowania, na podstawie dokonanej analizy wybranych uregulowań prawnych obowiązujących w Polsce i Ukrainie oraz przeglądu piśmiennictwa – podjęli próbę opracowania współczesnej, autorskiej definicji kultury fizycznej:

Фізична культура є частиною національної культури певної країни як результат колективної діяльності і досягнень суспільства. Отже, це педагогічне втручання в процес фізичного розвитку кожної людини. Фізична культура є складовою педагогічного процесу, основаного на теорії виховання (як наприклад: фізичне виховання, оздоровче виховання і естетично-художнє виховання) і дидактики навчання - однієї з розгорнутих дидактик, предмета викладання (як наприклад: методика фізичного виховання, методика оздоровчого виховання і методика фізичної культури). Зміст у цьому педагогічному процесі мають реалізувати кваліфіковані фахівці (вчителі, викладачі, тренери та інструктори) у сфері формування широких, всебічних знань і навичок, пов'язаних з руховою активністю, розвитком фізичної підготовленості й здорового способу життя серед учнів, студентів та дорослих. Педагогічний процес також спрямований на пропаганду здорового способу життя поряд з формуванням позитивних звичок, які мають сприяти загальному добробуту і знанню сучасним суспільством певної країни правил безпеки під час занять спортом або відпочинку при збереженні командної співпраці і чесної гри. Нині фізична культура, що формується в процесі фізичної підготовки, є основою оборонної підготовки кожної країни.

[Педагогіз: Даріуш В. Скальські та Наталія Цигановська, Гданськ – Харків 2023]

Kultura fizyczna, jest to część kultury narodowej w wyniku zbiorowej działalności i osiągnięć społeczeństwa. Jest to więc pedagogiczna ingerencja w przebieg rozwoju fizycznego każdego człowieka, społeczeństwa. Kultura fizyczna jest składową procesu pedagogicznego opartego na teorii wychowania (jako: wychowania fizycznego, wychowania zdrowotnego i wychowania estetycznego - artystycznego) i dydaktyki nauczania - jedną z dydaktyk szczegółowych, przedmiotu nauczania (jako: metodyki wychowania fizycznego, metodyki edukacji zdrowotnej i metodyki kultury fizycznej. Treści w tym procesie pedagogicznym powinny być realizowane przez wykwalifikowanych specjalistów (nauczycieli, wykładowców, trenerów i instruktorów) w zakresie rozwijania szerokiej, kompleksowej wiedzy i umiejętności związanych z aktywnością fizyczną, rozwijaniem sprawności fizycznej oraz zdrowym stylem życia wśród uczniów, studentów i osób dorosłych. Proces pedagogiczny ma również na celu promowanie zdrowego stylu życia, wraz z kształtowaniem pozytywnych nawyków, które powinny przyczynić się do ogólnego dobrobytu i wiedzy współczesnego społeczeństwa danego kraju o zasadach bezpieczeństwa podczas sportu lub rekreacji, przy jednoczesnym zachowaniu współpracy zespołowej i fair play. Współcześnie kultura fizyczna, wynikająca z jej definicji sprawność fizyczna stanowi fundament w wyszkoleniu obronnym każdego narodu.

[Pedagogizy: Dariusz W. Skalski i Natalia Tsyhanovska, Gdańsk – Charków 2023]

Źródła i odniesienia

1. Skalski D., Tuz M., Czarnecki D. (Redakcja naukowa), *Kultura fizyczna, edukacja zdrowotna i bezpieczeństwo. Współczesne wybrane zagadnienia Tom 1*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Gdańsk 2020, s. 10.
2. Szczepański J., *Elementarne pojęcia socjologii*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1970, s.86.
3. *Ustawa o kulturze fizycznej z dnia 18 stycznia 1996 roku*, Dz. U. 1996 Nr 25 poz. 113 (z póź. zm. Dz.U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675, z 2008 r. Nr 195, poz. 1200, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 97, poz. 801, Nr 226, poz. 1809.).
4. *Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku*, Dz. U. 2010 Nr 127 poz. 857 (z póź. zm. Dz. U. z 2022 r. poz. 1599, 2185.).
5. *PRAWO UKRAINY O kulturze fizycznej i sporcie*, Ustawa weszła w życie w dniu publikacji - 29 stycznia 1994 r., z wyjątkiem drugiej części art. 12, który wszedł w życie od roku akademickiego 1995/1996 (zgodnie z Uchwałą Rady Najwyższej Ukrainy z 24 grudnia 1993 N 3809-XII), (Zmienione ustawami Ukrainy z dnia 18 czerwca 1999 r. N 770-XIV z dnia 10 lutego 2000 r. N 1453-III z dnia 21 czerwca 2001 r. N 2548-III z dnia 16 grudnia 2004 r. N 2264-IV z dnia 3 lutego 2005 r. N 2416 - IV z dnia 19 stycznia 2006 r. N 3370-IV z dnia 15 maja 2007 r. N 1021-V).

6. Skalski D.W., Kindzer B., Graczyk M., *Польсько-Українська співпраця в світлі Євроінтеграційних процесів в Україні*, Мультимедійна презентація – презентація на: Міжнародна науково-практична конференція: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ, КУЛЬТУРНІ, ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ, Київ, 12 квітня 2023 року.

7. *PERELIK galuzей znanь i spetsialnostей, za yakimi zdiysnuetsya pidgotovka zdobuvachiv viyshoi osvity*, ZATVERDZhENO постановою Кабінету Міністрів Українвід 29 квітня 2015 р. № 266. [http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej]

8. Grabowski H., *O kształceniu i wychowaniu fizycznym*, Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie: Nauka dla Wszystkich Nr 415, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków-Wrocław-Łódź, 1987, s. 5-10.

9. Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – Т. 1. – 391 с. ; Т. 2. – 366 с.

10. Шиян Б. М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту : навч. посіб. / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша. – Х. : ОВС, 2005. – 208 с. – ISBN 966-7858-39-1.

11. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 ч. / Б. М. Шиян. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 1. – 272 с. ; Ч. 2. – 248 с.

12. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-XII (із змінами, внесеними згідно з законами України від 3.02.2005 р. № 2416-IV та від 15.05.2007 р. № 1021-V

13. <https://medical-enc.com.ua/fizkultura.htm>

14. *Internetowa Encyklopedia PWN*, Wyd. PWN, Warszawa: <https://encyklopedia.pwn.pl/> (dostęp: 27.06.2023.)

15. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/373/fizyczna-kultura>

References

1. Skalski D., Tuz M., Czarnecki D. (Redakcja naukowa), *Kultura fizyczna, edukacja zdrowotna i bezpieczeństwo. Współczesne wybrane zagadnienia* Tom 1, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Gdańsk 2020, s. 10.

2. Szczepański J., *Elementarne pojęcia socjologii*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1970, s.86.

3. Ustawa o kulturze fizycznej z dnia 18 stycznia 1996 roku, Dz. U. 1996 Nr 25 poz. 113 (z póź. zm. Dz.U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675, z 2008 r. Nr 195, poz. 1200, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 97, poz. 801, Nr 226, poz. 1809.).

4. Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku, Dz. U. 2010 Nr 127 poz. 857 (z póź. zm. Dz. U. z 2022 r. poz. 1599, 2185.).

5. PRAWO UKRAINY O kulturze fizycznej i sporcie, Ustawa weszła w życie w dniu publikacji - 29 stycznia 1994 r., z wyjątkiem drugiej części art. 12, który wszedł w życie od roku akademickiego 1995/1996 (zgodnie z Uchwałą Rady Najwyższej Ukrainy z 24 grudnia 1993 N 3809-XII), (Zmienione ustawami Ukrainy z dnia 18 czerwca 1999 r. N 770-XIV z dnia 10 lutego 2000 r. N 1453-III z dnia 21 czerwca 2001 r. N 2548-III z dnia 16 grudnia 2004 r. N 2264-IV z dnia 3 lutego 2005 r. N 2416 -IV z dnia 19 stycznia 2006 r. N 3370-IV z dnia 15 maja 2007 r. N 1021-V).

6. Skalski D.W., Kindzer B., Graczyk M., *Polsko-Ukraińska співпраця в світлі Євроінтеграційних процесів в Україні*, Мультимедійна презентація – презентація на: Міжнародна науково-практична конференція: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ, КУЛЬТУРНІ, ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ, Київ, 12 квітня 2023 року.

7. *PERELIK haluzей znan i spetsialnostей, za yakymi zdiysnuetsya pidgotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity*, ZATVERDZhENO постановою Кабінету Міністрів Українвід 29 квітня 2015 р. № 266. [http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej]

8. Grabowski H., *O kształceniu i wychowaniu fizycznym*, Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie: Nauka dla Wszystkich Nr 415, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków-Wrocław-Łódź, 1987, s. 5-10.

9. Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – Т. 1. – 391 с. ; Т. 2. – 366 с.

10. Шиян Б. М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту : навч. посіб. / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша. – Х. : ОВС, 2005. – 208 с. – ISBN 966-7858-39-1.

11. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 ч. / Б. М. Шиян. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 1. – 272 с. ; Ч. 2. – 248 с.

12. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-XII (із змінами, внесеними згідно з законами України від 3.02.2005 р. № 2416-IV та від 15.05.2007 р. № 1021-V

13. <https://medical-enc.com.ua/fizkultura.htm>

14. *Internetowa Encyklopedia PWN*, Wyd. PWN, Warszawa: <https://encyklopedia.pwn.pl/> (dostęp: 27.06.2023.)

15. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/373/fizyczna-kultura>

Анотація
СКАЛЬСЬКІ Даріуш В., ЦИГАНОВСЬКА Наталія

СУЧАСНЕ АВТОРСЬКЕ ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОСНОВІ ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (2023)

Протягом багаторічної польсько-української міжнародної наукової співпраці (спільні міжнародні конференції та наукові семінари, спільні наукові дослідження, цикли лекцій у якості запрошених професорів, виступи наукових керівників дисертацій з метою здобуття наукових ступенів) – дискусія щодо визначення поняття фізична культура виникав багато разів. У 2023 році вийшла друком рецензована наукова монографія автора: *Психологічне розуміння ризику в екстремальних видах спорту. Вибрані питання. Монографія {Психологічне розуміння ризику в екстремальних видах спорту. Vibrance pitany. Монографія} [1], автори: Szarneski D. (Чарнецькі Д.), Цигановська Н. (Цигановська Н.), Skalski D. W. (Скальські Д. В.), в якому вперше подано сучасне оригінальне визначення фізичної культури видано за польськими та українськими дослідженнями. Дослідження, представлене нижче, є результатом багаторічної наукової співпраці між Академією фізичного виховання та спорту в Гданську та Харківською державною академією культури – кафедрою фізичної культури та здоров'я та Поморським університетом прикладних наук у Старогарді Гданському. Автори дослідження усвідомлюють, що термін фізична культура є вужчим терміном, тобто терміном культура. Саме таке порівняння обох термінів спонукало співавторів до детального дослідження сучасного визначення фізичної культури з урахуванням паралельного розвитку санітарної освіти.*

Ключові слова: фізична культура, культура, визначення.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

SKALSKI, D. W. ., & TSYHANOVSKA, N. . (2023). WSPÓŁCZESNA AUTORSKA DEFINICJA KULTURY FIZYCZNEJ NA PODSTAWIE POLSKICH I UKRAIŃSKICH BADAŃ (2023) . *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, (4), 79–85. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.4.10>